

EGYESÜLT SZERVEZETE

NEMZETEK

**ÖNKÉNYES FOGVATARTÁSSAL FOGLALKOZÓ
MUNKACSOPORT**

ZÁRÓKÖZLEMÉNY A MUNKACSOPORT MAGYARORSZÁGI LÁTOGATÁSÁRÓL

(2013. SZEPTEMBER 23 – OKTÓBER 2.)

Beszámolómat az ENSZ Emberi Jogi Tanácsa önkényes fogva tartással foglalkozó munkacsoportjának elnök-referense és delegációnk vezetője, El Hadji Malick Sow* úr nevében tartom meg, aki nem tud ma itt lenni, mert sürgős ügy miatt haza kellett térnie. Köszönöm a lehetőséget, hogy beszámolhatok Önöknek a látogatásunk során tett előzetes megállapításainkról.

Az ENSZ Emberi Jogi Tanácsának önkényes fogva tartással foglalkozó munkacsoportja a magyar kormány meghívására tett országlátogatást Magyarországon 2013. szeptember 23. és október 2. között. A delegáció tagjai, Sow úr és én, Vladimir Tochilovsky, a munkacsoport titkárságának két munkatársa és tolmácsok kíséretében az Egyesült Nemzetek genfi székhelyű Emberi Jogi Főbiztosságának képviselőjében jártunk el.

Szeretném kifejezni hálánkat és elismerésünket a magyar kormánynak a munkacsoport országlátogatásra irányuló kérésére adott példásan gyors válaszáért. Ez valóban külön méltánylást érdemlő körülmény, mivel jól tükrözi a magyar kormány készségét arra, hogy együttműködjék velünk és megkönnyítse munkánkat. Szeretném továbbá megköszönni a magyar kormánynak az általunk kért találkozók megszervezésében és annak biztosítása érdekében nyújtott támogatását, hogy akadálytalanul bejuthassunk a munkacsoport által felkeresni kívánt fogva tartó létesítményekbe. A munkacsoport háláját fejezi ki azért a lehetőségért is, hogy küldetésünknek megfelelően bizalmas körülmények között találkozhattunk az általunk megkérdozett őrizeteseikkel.

Ezen túlmenően, a munkacsoport köszönetet kíván mondani az ENSZ Menekültügyi Főbiztossága munkatársainak felbecsülhetetlen értékű segítségükért, valamint a magyar civil társadalom különböző képviselőinek, akikkel alkalmunk volt találkozni, és akik fontos információkkal láttak el bennünket.

Munkánkat nagyban segítették továbbá az állami szervekkel folytatott értekezletek és a tőlük kapott értékes információk. A delegáció találkozott a Magyar Állam törvényhozó, végrehajtó és bírói hatalmi ágainak vezető szaktekintélyeivel, mint például a Magyar Országgyűlés ifjúsági, szociális, családügyi és lakhatási bizottságának tagjai; a Magyar Országgyűlés emberi jogi, kisebbségi, civil- és vallásügyi bizottságának tagjai; a Külügyminisztérium államtitkára; a Külügyminisztérium helyettes államtitkára és politikai igazgatója; a Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium helyettes államtitkára; a Belügyminisztérium helyettes államtitkára; az Emberi Erőforrások Minisztériumának szociális, család- és ifjúságügyért felelős helyettes államtitkára és egészségügyért felelős helyettes államtitkára; a Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal főigazgatója; az országos rendőrfőkapitány-helyettes és a Független Rendészeti Panasztestület. A munkacsoportnak alkalma volt találkozni továbbá a bírói testületek több tagjával, köztük az Alkotmánybíróság és a Kúria bíráival, valamint a Fővárosi Főügyészség képviselőivel. Szegeden bírókkal és a megyei főügyésszel tudtunk megbeszélést folytatni. A munkacsoportnak lehetősége volt emellett találkozni az ombudsmani hivatal képviselőivel, valamint a Magyar Ügyvédi Kamara elnökével és több tagjával.

A munkacsoport felkeresett számos fogva tartó létesítményt, köztük menedékkérők és rendezetlen jogállású bevándorlók számára létesített szállásokat. Budapesten alkalmunk volt ellátogatni az Igazságügyi Megfigyelő és Elmegyógyító Intézetbe (IMEI), valamint a Budapesti Javítóintézetbe. Tökölön látogatást tettünk a Fiaalkorúak Büntetés-végrehajtási Intézetében. A delegáció felkereste a Csongrád megyei idegenrendészeti fogdát, a Nyírbátori Menekültügyi Örzött Befogadó Központot, valamint a Hajdú-Bihar Megyei Büntetés-végrehajtási Intézetet. Békés megyében a gyulai börtönbe és a békéscsabai Menekülteket Befogadó Állomásra látogattunk el. Felkerestük továbbá a Szegedi Fegyház és Börtön intézményét. Bizalmas interjúkat folytattunk az említett létesítményekben fogva tartott személyekkel.

ÁLTALÁNOS MEGJEGYZÉSEK

Magyarország számos nehézséggel és kihívással néz szembe, amelyek eredményeként számos törvénymódosítást és reformot hajtott végre. E változások különböző mértékben befolyásolták a szabadságtól való megfosztás kérdését. Magyarország Alaptörvénye rendelkezik a szabadsághoz való jog védelméről, amikor kimondja: „Mindenkinek joga van a szabadsághoz és ... senkit nem lehet szabadságától másként, mint törvényben meghatározott okból és törvényben meghatározott eljárás alapján megfosztani.” Az Alaptörvény a továbbiakban akként rendelkezik, hogy a bűncselekmény elkövetésével gyanúsított és őrizetbe vett személyt a lehető legrövidebb időn belül szabadon kell bocsátani, vagy bíróság elé kell állítani, és ezt követően a bíróság köteles az elé állított személyt meghallgatni és írásbeli indoklással ellátott határozatában szabadlábba helyezéséről vagy letartóztatásáról haladéktalanul dönteni. Következésképpen, a szabadságtól való önkényes megfosztás elleni jogi biztosítékot gondosan beépítették az ország legmagasabb szintű törvényébe.

Ami a szabadságtól való önkényes megfosztás elleni védelmet segítő intézményeket illeti, pozitív tényként ítéljük meg az ombudsmani hivatal, mint az emberi jogok védelmét biztosítani hivatott nemzeti intézmény létezését Magyarországon. Úgyszintén helyes gyakorlat - és ennek létezésére vonatkozóan is tapasztaltunk példákat az országban -, ha a civil társadalmi szervezetek képviselői megfigyelőként felkereshetik a fogva tartó létesítményeket, és beszélhetnek a jogi segítséget igénylő őrizeteseikkel. Információink szerint folyamatban van a

büntető törvénykönyvet érintő olyan módosítási javaslatok vitája, amelyek pozitív hatással lennének a büntető igazságszolgáltatási rendszerben szabadságuktól megfosztott személyek jogainak védelmére.

A munkacsoport ugyanakkor fel kívánja hívni a kormány figyelmét számos olyan kérdésre, amelyeket át kell gondolnia, és amelyekre hatékony megoldást kell találnia.

AGGÁLYOS KÉRDÉSEK

Az előzetes letartóztatásba helyezés túlzott mértékű alkalmazása

Az emberi jogok nemzetközi törvénye értelmében a bírósági tárgyalásra váró személyek őrizetben tartását kivételes intézkedésként, nem pedig általános szabályként kell tekinteni. Ennek ellenére számos egybehangzó információt kaptunk az előzetes letartóztatásba helyezés túlzott mértékű alkalmazásáról a magyarországi büntető igazságszolgáltatási rendszerben. Magyarországon mintegy 17 000 főt tartanak fogva börtönökben, amely létszám 28%-át az előzetes letartóztatásba helyezettek teszik ki. Tapasztalataink szerint, még a fogva tartással szembeni alternatív intézkedésekről rendelkező jogszabályok ellenére is általánosan bevett gyakorlat az őrizetbe vétel elsődleges, nem pedig végső intézkedésként való alkalmazása. A magyarországi börtönök túlszűfolttságának aránya jelenleg 140%, amely nagy részben a bírósági tárgyalás előtt álló személyek előzetes letartóztatásba helyezése általános gyakorlatának tudható be.

Az előzetes letartóztatásba helyezés túlzott mértékű alkalmazása mellett a fogva tartás elhúzódása is súlyos kérdéseket vet fel, tekintettel arra, hogy gyakorta szükségtelen és túlságosan hosszú időtartamú. Nem tartják tiszteletben az arányosság elvét. Az őrizeteseikkel folytatott interjúi során a munkacsoport néhány hónaptól akár 18 hónapig is terjedő előzetes letartóztatási időkről szerzett tudomást, sőt, olyan személy is volt, aki több mint három évet töltött előzetes letartóztatásban. Habár a vonatkozó jogszabályok lehetőséget biztosítanak a fogva tartással szembeni alternatív intézkedésekre, úgy tűnik, hogy az egész országban magától értetődő a bírósági tárgyalásra váró személyek fogva tartásának „kultúrája”. Annak ellenére, hogy a magyar jog meghatározza azon konkrét okokat, amelyek alapján előzetes letartóztatásba lehet helyezni valakit, a munkacsoport úgy találta, hogy az általunk megkérdezett őrizeteseik közül sokan élhettek volna a törvény által úgyszintén részletesen szabályozott alternatív intézkedések valamelyikével a fogva tartás helyett, mivel az esetükben nem álltak fent olyan ismérvek, amelyek feltétlenül szükségessé tették volna az előzetes fogva tartást. Tudomásunkra jutott olyan eset, amikor valakit előzetes letartóztatásba helyeztek annak ellenére, hogy indokolt és hathatósan végrehajtható lett volna példának okáért a házi őrizet. A munkacsoport hangsúlyozni kívánja továbbá, hogy amennyiben a bírósági tárgyalás előtti szakaszban megtagadják valakitől az alternatív intézkedések alkalmazását, a lehető leghamarabb le kell folytatni vele szemben a bírósági eljárást.

A delegáció további tapasztalatai szerint a megkérdezettek jelentős hányada egy bizonyos társadalmi-gazdasági réteghez tartozott, nem kaptak kellő felvilágosítást a büntető

igazságszolgáltatási rendszeren belüli jogaikról, és nem voltak tisztában még alapvető törvényes jogaikkal sem, így például azzal, hogy jogukban áll már az első rendőrségi kihallgatáson is csak ügyvéd jelenlétében nyilatkozni. Sok esetben maguk a rendőrök ajánlanak az őrizetesnek egy lehetőség szerint általuk is ismert ügyvédet a helyi közösségben tevékenykedő ügyvédek névjegyzékéből. Néhány őrizetes arról számolt be a munkabizottságnak, hogy amikor a rendőrség őrizetbe vette őket, azt hitték, hogy egyszerű kihallgatásról van szó, ám végül hónapokig tartó előzetes letartóztatásba kerültek.

További aggodalomra ad okot az őrizetbe vett, majd előzetes letartóztatásba helyezett személyek nehézségeit illetően, hogy a munkacsoport által szerzett egybehangzó információk szerint egyenlőtlenek a büntetőeljárásban részt vevő védőügyvédek és ügyészek esélyei jogkörük gyakorlása illetve az eljárás befolyásolása terén. A bíróságok elé kerülő esetek 90%-ában az ügyesség javára döntöttek a bíróságok az előzetes letartóztatás kérdésében.

Az előzetes letartóztatásnak a bíróság által az ésszerűség és szükségesség tekintetében hozott egyedi döntésen kell alapulnia. Mindazonáltal, a munkacsoport tapasztalata szerint az esetek egyedi elbírálásának hiányában gyakran előfordul, hogy az előzetes letartóztatásba helyezett számára szinte lehetetlen feladat kifogással élni fogva tartásuk törvényességét illetően. A megkérdezettek közül sokan arról számoltak be, hogy az ügyészi indítványokat szinte automatikusan elfogadta a bíróság, miközben a védőügyvédek nem tudtak ilyen eredményt elérni. Tovább súlyosbította a helyzetet az a tény, hogy a védelemnek csak korlátozott hozzáférése volt az anyagokhoz, amelyek alapján az előzetes letartóztatást elrendelték. Még azok a védőügyvédek is, akik keményen dolgoznak annak érdekében, hogy hatékonyan képviseljék ügyfeleiket, rendkívül nehéznek találják, hogy óvást emeljenek az előzetes letartóztatás ellen, és sikerrel járjanak megszüntetése, illetve elhúzódnak megakadályozása érdekében, mivel gyakran megesik, hogy bele sem tekinthetnek a megfelelő nyomozati anyagokba. A munkacsoport aggályosnak találta a perbeli fegyveregyenlőség elvének ilyen mértékű sérelmét tekintettel arra, hogy az általa megkérdezett őrizetesek közül nagyon sokan túlságosan hosszú ideje voltak már előzetes letartóztatásban, még olyanok is, aki egyértelműen élhetek volna a jog által a fogva tartással szemben megengedett alternatívákkal.

A munkacsoport információi szerint jelenleg folyik az elektronikus készülékeknek a házi őrizet segédeszközeiként való bevezetése, amellyel kapcsolatban hangsúlyozni kívánjuk az ilyen jellegű alternatív intézkedések kiaknázásának jelentőségét.

A munkacsoport információi szerint több mint 10 000 gyermek van őrizetben a magyarországi büntető igazságszolgáltatási rendszerben. A munkacsoport által felkeresett két, kiskorúak számára fenntartott központban összesen 320 gyermeket tartottak őrizetben. A delegáció látogatást tett Tökölön a Fiatalkorúak Büntetés-végrehajtási Intézetében, ahol 50 kiskorú személy volt előzetes letartóztatásban és 24 főt már több mint hat hónapja tartottak fogva. A legfiatalabb fogva tartott 15 éves volt. A delegáció ellátogatott a Budapesti Javítóintézetbe is, ahol nyolcvan 14 és 18 év közötti, átnevelésre ítélt gyermek volt őrizetben. A kiskorúak átlagosan tíz hónapot töltöttek e létesítményben. Találtunk azonban 20 olyan kiskorú személyt is, akiket már húsz hónapja tartottak fogva ezen a helyen. Az emberi jogok nemzetközi törvénye értelmében lehetőség szerint kerülni kell a kiskorúak előzetes letartóztatásba helyezését. Az ENSZ Gyermekjogi Bizottsága 2007-ben közzétett 10. sz. általános észrevételeiben kimondta, hogy a gyermek által elkövetett jogsértésre adott reakciónak arányban kell állnia a gyermek korával, érettségével, szükségleteivel és körülményeivel, emellett

figyelembe kell vennie a büntetés alapvető célján túl a társadalom neveléssel és reintegrációval kapcsolatos hosszú távú érdekeit is.

A hatékony jogsegély hiánya

Az előzetes letartóztatásba helyezés túlzott mértékű alkalmazásához hasonlóan súlyos aggályokat vet fel az őrizetbe vett személyek számára biztosítandó hatékony jogsegély hiánya, illetve elmaradása. A kormányzati szervekkel folytatott megbeszélések során a munkacsoport újólag hangsúlyozta, hogy az ingyenes jogsegélynyújtás az Állam kötelezettsége. A fogva tartott személy azon joga, hogy jelen legyen egy ügyvéd az első rendőrségi kihallgatásán, továbbá, hogy hatékony jogsegélyben részesülhessen, erős védelmet nyújt a szabadságtól való önkényes megfosztás ellen. Ugyanakkor számos fogva tartott elmondta, hogy ügyvéd jelenléte nélkül hallgatták ki, mivel ők maguk nem ismerték fel a kihallgatás során számukra nyújtott jogi tanács jelentőségét, valamint azt, hogy az általuk tett írásbeli nyilatkozatok a bírósági eljárás során bizonyítékként felhasználhatók lesznek ellenük. Néhányan azok közül, akiknek volt ügyvédjük, azon véleményüknek adtak hangot, hogy nem érezték úgy, mintha hatékony védelemben részesültek volna.

A látogatás során készített statisztikai kimutatások szerint nem ritka, hogy a rendőrnnyomozók választanak ügyvédet az őrizetes számára. Egyes településeken a rendőrnnyomozók ugyanazt az ügyvédet választják ki az esetek 50-70%-ában. Egyes esetekben a védőügyvédek azért nem jelentek meg a kihallgatáson, mert a rendőrség a lehető legutolsó pillanatig várt az ügyvéd értesítésével, abban a biztos tudatban, hogy este vagy hétvége van, ami lehetetlenné tesz, de legalábbis megnehezíti az ügyvéd jelenlétét. Ahogyan az egyik tapasztalt ügyvéd fogalmazott, az őrizetbe vétel első 72 órája rendkívül kritikus időszak a fogva tartott személy számára, ennek ellenére az ügyvédek sok esetben nincsenek jelen. Ez különösképpen aggályos, mivel a munkacsoport találkozott olyan esetekkel is, amikor állítólag fizikai erőszak vagy erős lelki nyomás gyakorlásával kényszerítették ki a vallomást. Ilyen helyzetekben az ügyvéd távolléte lehetőséget teremt az őrizetes jogainak megsértésére. A munkacsoport azért veti fel ezeket a témákat, mert a hatékony jogsegély egyrészt védelmet nyújt az önkényes fogva tartás ellen, másrészt arra is rá kívánja irányítani a figyelmet, hogy mennyire nehéz hatékony jogsegélyhez jutni. Ez nem azt jelenti, hogy a védőügyvédek lennének felelősek a helyzet kialakulásáért, mivel tudatában vagyunk annak, hogy a rendelkezésre álló rendkívül szerény erőforrások mellett mennyire nehéz jogi segítséget nyújtani.

A munkacsoport rendelkezésére álló információk szerint az Állam által kirendelt és fizetett védőügyvédeknek be kell érniük mintegy 1000 forintos (3-4 eurónak megfelelő összegű) óradíjjal. A védőügyvédeknek gyakran nagy távolságra kell utazniuk, hogy segítséget nyújtsanak ügyfeleiknek, és az ügy anyagához való hozzáférés tekintetében meg kell küzdeniük az ügyészekkel szemben fennálló egyenlőtlen helyzetükből eredő, korábban említett nehézségekkel. E tényezők együttes hatására olyan problémás helyzet jön létre, amelyben nem szavatolható a hatékony jogsegélynyújtás, és meglátásunk szerint ez is hozzájárul az előzetes letartóztatásba helyezett magas számához. Tekintettel az említett problémákra, megfelelő biztosítékok hiányában az őrizetbe vett személyek esetében fennáll az önkényes fogva tartás súlyos veszélye.

Örömmel tölt el bennünket ugyanakkor, hogy egyes civil társadalmi szervezetek ingyenes jogsegélyt kínálnak, és jogi tanácsadók nem csak a fővárosban, hanem az egész országban jelen vannak.

A menedékkérők és a rendezetlen jogállású bevándorlók fogva tartása

A munkacsoport megbízatását az ENSZ emberi jogokkal foglalkozó korábbi testülete, az Emberi Jogi Bizottság 1997-ben kiterjesztette a rendezetlen jogállású bevándorlók és azon menedékkérők helyzetének vizsgálatára is, akik tartós idegenrendészeti őrizetben vannak anélkül, hogy közigazgatási vagy bírósági jogorvoslatban részesülhetnének. Delegációnknak módjában állt felkeresni két olyan létesítményt, amelyet menedékkérők és rendezetlen jogállású bevándorlók fogva tartására hoztak létre Nyírbátorban, illetve Békéscsabán. Megértjük mindazt a nyomást és egyéb nehézségeket, amelyekkel Magyarországnak tranzitországgként szembesül, még ha csak a menedékkérők számának elmúlt évi radikális növekedését nézzük is. Információnk szerint a 2012. évi összesen 2 157 menedékkérelemmel szemben mintegy 15 000 menedékkérelmet regisztráltak 2013-ban. A határátlépések számának nagyfokú növekedése arra készítette a magyar kormányt, hogy átérezze a feladatok sürgető voltát. A munkacsoportnak alkalmá volt találkozni különböző állampolgárságú bevándorlókkal annak érdekében, hogy megbízatása szerint felmérhesse az aktuális helyzetet.

Kiindulásképpen meg kívánjuk jegyezni, hogy az elmúlt néhány évben a kormány többféle módon is igyekezett választ adni a Magyarország határait átlépő személyek beözönlésére. Jogszabály-módosításokat és új eljárásmodokat vezetett be a helyzet kezelése érdekében. A menedékjogi törvény ez év júliusában hatályba lépett módosításai közé tartoznak olyan pozitív hatású intézkedések is, mint a menedékkérők fogva tartásának kötelező egyéni elbírálása, továbbá a fogva tartással szembeni alternatív megoldások, mint például az óvadék ellenében történő szabadlábra helyezés, valamint az olyan juttatások bevezetése, mint a fogva tartottakat segítő szociális munkások rendelkezésére bocsátása. A kísérő nélküli kiskorúak továbbra is mentességben részesülnek a fogva tartás alól. Ugyanakkor kiemelt hangsúlyt fektetnek a menedékkérők fogva tartására, ami aggályos dolog.

A munkacsoport információi szerint a hatályos jogszabályok egyes pozitív intézkedései ellenére számos jogsértéssel kapcsolatos probléma ad további aggodalomra okot. A menedékkérők fogva tartásának elhúzódása és a megfelelő bírósági felülvizsgálat hiánya állandó problémaként vetődött fel az interjúk során. Habár a menedékjogi törvény lehetőséget biztosít a fogva tartási végzés elleni panaszra, illetve kifogásra, mint az esetleges önkényes fogva tartással szembeni védelem fontos eszközére, a fogva tartottak gyakran nem kapnak kifejezett tájékoztatást a jogukról. A helyzetet tovább bonyolítják a különböző állampolgárságú fogva tartottak nyelvi nehézségei. Ezen túlmenően, a fogva tartott személy képviseletében eljáró ügyvéd által a fogva tartás ellen emelt panasz esetén létezik egy rendszer a fogva tartás meghosszabbítására, kellő tekintet nélkül az ügyvédi beadványra és a fogva tartott egyéni körülményeire. Az elmúlt évben mintegy 8 000 szabadon bocsátási kérelmet nyújtottak be, amelyek közül csak három volt sikeres. Következésképpen, a fogva tartást elrendelő végzések és a fogva tartás időtartamának meghosszabbítása elleni hatékony jogorvoslat hiánya aggodalomra adnak okot, mivel akár 12 hónapig terjedő fogva tartást is eredményezhetnek. Egyes fogva tartási helyeken, mint például Nyírbátorban, zordabbak a menedékkérők életkörülményei, mint a szomszédos létesítményben kitoloncolásra váró bevándorlók esetében. Gyakran az sem volt világos, miként szelektáltak a menedékkérők és az idegenrendészeti fogdáiban elhelyezett

személyek között. Egyes esetekben a menedékkért folyamodó személyeket kellő magyarázat vagy indoklás nélkül idegenrendészeti fogdáknak helyezték el.

A munkacsoport hangsúlyozni kívánja, hogy olyan esetekben, amikor az ügy elhúzódásának oka nem róható fel a fogva tartott személynek, nem engedhető meg indokolatlanul hosszú ideig történő fogva tartás. Ilyen helyzet állt elő például egyeseknek a személyazonosságuk tisztázása céljából való fogva tartásakor, amely során a felmerülő nehézségek az ügyben illetékes hatóságoknak voltak betudhatók, ám az érintett személyeknek nem volt más választásuk, mint hogy mindvégig őrizetben maradjanak.

A munkacsoport aggodalmának ad hangot azzal kapcsolatban, hogy olyan esetekben, amelyek nem minősülnek bűncselekménynek, az országba engedély nélkül belépő személyek büntetőintézetekhez hasonló körülmények között találják magukat, anélkül, hogy kellő biztosíték állna rendelkezésükre jogaik védelmére.

Jóllehet a munkacsoport megérti mindazokat a nehézségeket, amelyekkel a magyar kormánynak a határátlépések számának gyors növekedéséből eredően szembe kell néznie, jelentős mértékben javítani kell a menedékkérők és a rendezetlen jogállású bevándorlók helyzetét, és fokozott figyelmet kell fordítani a szabadságtól való önkényes megfosztás elleni biztosítékok érvényesítésére. A nemrég hatályba lépett törvénymódosítással bevezetett pozitív intézkedéseket egyértelműen meghatározott módon kell végrehajtani. A fogva tartás nem lehet általánosan bevett, elsődleges intézkedés, és a lehető legrövidebb időtartamra kell korlátozódnia, különösen akkor, ha fennáll a valódi menedékkérők helytelen megítélésnek vagy kellő indok nélküli, szükségtelen fogva tartásának veszélye. A hatékony jogorvoslattal kapcsolatos problémát súlyosbítja az ilyen sebezhető személyek számára biztosítandó hatékony jogsegély hiánya. Az általunk megkérdezettek többsége arról számolt be, hogy nem kapott semmiféle jogi segítséget, és akinek mégis volt ügyvédje, egy civil társadalmi szervezet, és nem a magyar kormány bocsátotta azt rendelkezésre.

Szabadságtól való megfosztás szabálysértési törvény alapján

A munkacsoport számos fogva tartott személlyel készített interjút, akik olyan szabálysértésért töltötték szabadságvesztésüket, mint például a biztonsági öv bekapcsolásának elmulasztása, törött lámpájú kerékpárral való közlekedés, úttesten való szabálytalan gyalogos közlekedés, úttesten való átkelés alkoholos befolyás alatt, és így tovább. Azt tapasztaltuk, hogy az említett szabálysértők többsége munkánélküli vagy rendszeres munkalehetőséggel nem rendelkező személy volt. A kiszabott bírság megfizetésére való képtelenség leggyakoribb oka az anyagi korlátozottság volt. A szabadságvesztés ideje 10 naptól 38 napig terjedt, és amikor az őrizettest arról kérdeztük, hogy volt-e ügyvédje, olyan válaszokat kaptunk, mint például, hogy nem volt könnyű ügyvédet szereznie, vagy anélkül kapott szabadságvesztéssel járó büntetést, hogy panaszt emelhetett volna a határozat ellen a bíróság előtt. Úgy tűnt, hogy anélkül került sor a pénzbírság szabadságvesztésre való automatikus átváltására, hogy a szabálysértő megjelenhetett volna a bíróság előtt, hogy panaszt emeljen a szabadságvesztés kiszabása ellen. A pénzbírság szabadságvesztésre való automatikus átváltásának rendszere aggodalommal tölti el a munkabizottságot, mivel mindenkinek jogot kell biztosítani arra, hogy példának okáért sajátos, egyedi körülményeire való tekintettel kifogást emeljen szabadságától való megfosztása ellen, amikor is tisztázhatja családi illetve anyagi helyzetét egy bírói szerv előtt annak érdekében, hogy fény derüljön a bírság megfizetésére való képtelenségének okára. Tovább súlyosbítja a helyzetet,

hogyan ez a rendszer a lakosságnak egy bizonyos rétegét érinti csak méltánytalanul hátrányos módon: azokat, akik szegények, illetve azokat, akiknek nem áll módjukban óvadék ellenében történő szabadlábra helyezésért folyamodni. Megjegyezzük, hogy 2012-ben drasztikusan nőtt a meg nem fizetett pénzbírság szabadságvesztésre váltásának aránya. Ilyen helyzetekben elengedhetetlen az arányosság elvének érvényesítése, és különösen fontos a szabadságvesztéssel szembeni alternatív intézkedések alkalmazása. Hangsúlyozzuk, hogy a fiatalok szabálysértők esetében különös súllyal esik latba ez a kérdés, mivel a jogszabály rendelkezik e csoport tagjainak szabadságvesztéssel való sújtásáról, és lehetővé teszi a pénzbírság szabadságvesztésre való váltását is.

Ezeket a témákat kívántuk felvetni a ma végződő látogatásunk nyomán tett előzetes megállapításaink részeként. A látogatásról szóló záró jelentést 2014-ben terjeszti a munkacsoport az ENSZ Emberi Jogi Tanácsa elé. A jelentés számos ajánlást fogalmaz majd meg a magyar kormány részére.

Még egyszer szeretnék a munkacsoport nevében köszönetet mondani a kormány példás együttműködéséért. Köszönetünket fejezzük ki azért, hogy készen álltak nyílt és őszinte tárgyalásokat folytatni a megbízásunkkal és aggályainkkal kapcsolatosan. Tudatában vagyunk az általunk felvetett kérdések súlyának. Arra ösztönözzük a kormányt, hogy hasonló, nyitott szellemben végezze továbbra is a munkáját, és várakozással tekintünk e párbeszéd folytatása elé annak érdekében, hogy minőségi javulás következzen be Magyarországon a szabadságtól való megfosztás terén.

Köszönöm szépen a figyelmüket.

- - - - -